

ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ В ІСПАНІЇ: ЗАМІЩЕННЯ ПОСАД І ПРОСУВАННЯ ПО СЛУЖБІ

(представлено к.е.н. доц. Мирною О. В.)

Іспанія, офіційно Королівство Іспанія – держава на південному заході Європи. Займає більшу частину Піренейського півострова, Балеарські та Пітіузькі острови в Середземному морі, Канарські острови в Атлантичному океані. Іспанія омивається Середземним морем й Атлантичним океаном. Іспанія розташована на крайньому південному заході Європи і займає приблизно чотири п'ятих Піренейського півострова. На півночі вона межує з Францією і Андоррою, на заході з Португалією, на півдні Гібралтарська протока відокремлює її від Африки. Крім того, Іспанії належать Балеарські острови в Середземному морі, Канарські острови в Атлантичному океані і розташовані на африканському континенті міста Сеута і Мелілья.

Територія Іспанії займає 504 784 км². (50 місце у світі). Населення становить 40,5 млн осіб. Столиця – м. Мадрид (2,905 млн. жителів). Великі міста: Барселона (1,497 млн. жителів), Валенсія (741,9 тис. осіб), Севілья (704,5 тис. осіб), Сарагоса (607 тис. осіб), Малага (539,3 тис. осіб). Грошова одиниця – Євро.

Державний устрій Іспанії - конституційна монархія. Главою держави є король (Хуан Карлос I), однак реальна виконавча влада належить прем'єр-міністру, який очолює уряд. Законодавча влада здійснюється Генеральними кортесами – парламентом, що складається з Сенату(265 депутатів) і Конгресу депутатів (350 депутатів).

Членство у міжнародних організаціях - СОТ, МБРР, ОБСЄ, МВФ, НАТО, ООН, МФЧХ, ОЕСР, РЄ, ЄКА, ЄМС, ЄС.

Релігія – Римо-католицька. Існують громади протестантів різних течій. Поширений іслам.

У Конституції Іспанії закріплюється можливість доступу громадян на умовах рівності до громадських і державних посад, встановлюються межі законодавчого регулювання. На подібному рівні передбачено регламентування таких питань, як статус публічних службовців, умови доступу до публічної служби відповідно до заслуг і компетенції, порядок користування правом на професійні об'єднання, положення про несумісність посад і гарантії неупередженості при здійсненні ними службових функцій. У Конституції також закріплюються принципи діяльності публічної адміністрації: неупереджена служба загальним інтересам, ефективність, ієрархія, децентралізація, деконцентрація, координація, підпорядкування закону і праву [1].

Сьогодні продовжують діяти окремі положення Закону про цивільних службовців держави (1964 р.), відповідно до яких до участі в конкурсі на заміщення посад державних службовців допускаються особи, які відповідають наступним вимогам: мають громадянство Іспанії; досягли повноліття і віку,

встановленого для кожного з корпусів службовців; мають у розпорядженні необхідні документи і не мають фізичних протипоказань для зайняття відповідних посад. Особа, яка подає документи на конкурс, не може бути звільнена з державної служби на підставі дисциплінарної процедури або бути позбавлена права перебувати на державній службі.

У 1984 р. був ухвалений Закон про заходи з реформування державної служби. Відповідно до цього закону було зменшено число служб і підрозділів державного апарату; дозволений перехід державних службовців у рамках апарату до інших департаментів; встановлений віковий ценз для виходу у відставку – 65 років; уніфікована процедура підбору кадрів; заборонені контакти адміністративного характеру на виконання додаткових або спеціальних робіт державними службовцями, які не є кадровими чиновниками. До відання Уряду була віднесена регламентація діяльності органів, що здійснюють відбір службовців. До обов'язків Національного інституту публічної адміністрації входить координація і контроль щодо практики підбору кадрів, а також співпраця з іншими центрами, що здійснюють аналогічні повноваження. Головним обов'язком державного службовця є вірність Конституції під час здійснення своїх повноважень.

Також у 1984 р. був прийнятий ще один важливий акт – Закон про несумісність посад, що поширюється на персонал, який перебуває на службі в публічній адміністрації. У ньому був встановлений принцип обіймання тільки однієї посади в державному секторі. Друга посада в державному секторі допускається тільки в двох сферах – педагогічній діяльності і охороні здоров'я. Крім цього, поєднання посад може бути допущено на підставі рішення Ради міністрів, оформленої у вигляді королівського декрету, або рішення органу управління регіонального автономного товариства.

У приватному секторі державний службовець не може займатися бізнесом або працювати в приватних фірмах або у приватних осіб, з якими він має або мав контакти при виконанні своїх службових обов'язків протягом останніх двох років.

У січні 1990 р. королівським декретом був затверджений Генеральний регламент заміщення посад і просування по службі цивільних чиновників державної адміністрації. Цей акт регламентує загальний порядок відбору державних службовців, проте його дія не поширюється на викладацький і науково-дослідний склад, охорону здоров'я, заміщення посад у Міністерстві оборони і Міністерстві внутрішніх справ та за кордоном. Для цих категорій службовців видаються спеціальні норми.

В Іспанії існує два способи заміщення посад: конкурсний відбір для заміщення посад кадрових чиновників; вільний відбір для заміщення вищих посад.

Оголошення про заміщення посад публікується в Boletín Oficial de Estado («Державний журнал»). Відомості про звільнення або прийом на службу до державної адміністрації мають бути внесені до центрального реєстру персоналу протягом трьох днів.

Державна канцелярія публічної адміністрації за ініціативою департаментів міністерств визначає вихідні позиції для оголошення конкурсу. В оголошенні

дається перелік робочих місць, вимоги, необхідні для їх заміщення, вказується склад комісії за оцінкою кандидатів. Кожне міністерство приймає рішення про заміщення посад у своїх підрозділах або підлеглих органах.

До складу комісії за оцінкою кандидатів входять не менше п'яти членів, визначених тим підрозділом, який оголошує конкурс, проте як мінімум один член комісії визначається тим міністерством, у підпорядкуванні якого перебуває персонал. Також до складу комісії можуть входити представники профспілкових організацій і Державної канцелярії публічної адміністрації. Члени комісії повинні обіймати посади не нижчі за ті, які підлягають заміщенню.

Брати участь у конкурсі можуть державні службовці незалежно від місцезнаходження їх робочого місця і підлеглості їх служби. Проте необхідною умовою є те, щоб на займаній посаді ця особа відпрацювала не менше двох років з тим, щоб претендувати на зайняття нової посади.

Вільний відбір кандидатів – прерогатива міністрів і державних секретарів, у чиєму підпорядкуванні перебуває той або інший департамент.

В Іспанії виділяють чотири рівні державної служби: центральна адміністрація; адміністрація регіональних автономних співтовариств; місцева адміністрація; адміністрація напівнезалежних агентств і підприємств, що перебувають у державній власності [3].

Статус центральної адміністрації визначається в Законі про організацію центральної адміністрації (1983 р.).

Особи, зайняті на державній службі, поділяються на кадрових чиновників і звичайних службовців. Державні службовці поділяються за корпусами. Корпус – це група державних службовців, які відбираються відповідно до однакової процедури, мають однакову професійну підготовку і займають посади із схожими повноваженнями.

Кадрові чиновники класифікуються за розрядами з урахуванням двох критеріїв – рівня освіти і міри складності завдань, які вони виконують, місця в ієрархії посад державної адміністрації.

Усього існує 30 розрядів. Для отримання 4 розряду необхідним є атестат середньої школи, 8 – диплом технічної школи, 10 – диплом університету. Розряд також залежить від класу або групи, до якої належать службовці. Службовці, які належать до групи А, отримують розряди з 20 по 30. Вони зобов'язані забезпечити приведення адміністративної діяльності у відповідність із загальною політикою Уряду, готувати урядові законопроекти і рішення, розробляти інструкції, необхідні для їх здійснення. Службовці групи В отримують розряди з 16 по 26. Вони ведуть поточну роботу, а також виконують деякі спеціальні обов'язки, що вимагають адміністративних знань і досвіду. Група С включає фахівців, які отримують з 11 по 22 розряди, а групи D і E - допоміжний персонал, який отримує розряди з 9 по 18 і з 7 по 14 відповідно.

Відповідно до статті 103 Конституції Іспанії державна адміністрація підпорядкована Уряду і поділяється на міністерства та автономні органи (агенції, державні підприємства та інші форми управління): державне управління має об'єктивно слугувати загальним інтересам і діяти за принципами ефективності, ієрархії, децентралізації та координації разом з повним підпорядкуванням правосуддю та закону.

Правова система, яка застосовується урядом передбачає: публічну систему норм та процедур, які відрізняються від тих які діють у приватному секторі (приватних компаній). Окрім цього визначено, що закон має регулювати статус посадових осіб згідно принципів заслуг та компетентності, а також права об'єднуватись у профспілки, принципів несумісності посад та гарантій неупередженості при виконанні службовцями їхніх посадових обов'язків [2].

Відносини між центральним виконавчим органом, автономними спільнотами та органами місцевого самоуправління базуються на принципах незалежності та системі влади, встановленої згідно статті 148 Конституції: відносини мають керуватись не на принципах переваг чи неупередженості у ставленні (ієрархії), а на принципах встановленої співпраці та координації, що базуються на захисті їхніх повноважень. Інколи, у зв'язку із запровадженням певних законів може мати місце залежність центральних чи місцевих органів влади від певного курсу національних інтересів чи інтересів автономної спільноти. Кожна автономія керується власними правовими нормами (Статут автономії), які є частиною Конституції; їх затвердження та перегляд належить до компетенції Конституційного Суду.

Отже, Іспанія фактично є федеративною країною. Співпраця між всіма рівнями управління (центральним, регіональним та місцевим) відбувається відповідно до їх повноважень. Конституційний Суд займається спірними питаннями, які виникають між ними. А процедура заміщення посад державних службовців і просування їх по службі є прозорою та чітко прописаною в законодавстві Іспанії.

Список використаних літературних джерел:

1. Дейнега Х. М., Ковбасюка Ю. В., Загороднюка С. В. Система державного управління Королівства Іспанія : досвід для України : навч. посіб. Київ, 2012. 40 с.
2. Дрозд Ю. Актуальні питання державної служби в деяких країнах Західної Європи : наук.-аналіт. дослідж. / Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2016, 5 с.
3. Озірська С. М., Полянський Ю. Д. Системи державної служби європейських країн : наук.-аналіт. дослідж. Київ, 1999. 168 с.

СТОРОЖЕНКО Ірина Юріївна – студентка 2 курсу Полтавської державної аграрної академії, спеціальність «Публічне управління та адміністрування».